

لغمان پیژندنه

لنده لیکنه : رفیع الله(خواکن)

www.Rafi789&gamil.com

8/19/2016

PH:0787450421

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سەریزە

دلوى او مهربان خدائ خخە دىر شىركىدار يىم چى ماتە
 يى ددى توفيق را كەر ترخو دا لىنە لىكىنە ولېكەم اولە
 تاسو سەرە يىسى شرىكە كەرم ترخوتاسو
 مختىم وکولاي شىئى چى دلغان و لايىت پە
 ارە لازم معلومات تىرلاسە كەرى كە خەھەم
 دانسىان ئىينى غلىطى كېرى آماد دىر
 كوبىن ئىينى وروستە يىاھەم لە تاسو مختارمو
 خخە هىلە كوم كە پە كوم ئای كى
 دغلىطى سەرە مخ شويى پە مهربانى سەرە
 غلىطى اصلاح او دلاسەمون لپارە لە مۇرۇ
 سەرە اپىكە و نىرسى.

دلغان ولایت په اړه مفصل معلومات

لغمان ولایت د افغانستان یو له شرقی ولایاتو خخه ده چې په کال ۱۳۴۳ هش کي تاسیس شوو چې مرکز یي مهترلام او نوموری ولایت ۳,۸۴۳ کیلو متراز مساحت لري اونفوس یي په ۲۰۰۹ م کال کي ۴۳۵ زره تخمین شوئی او ارتفاع یي د بحر له سطحی خخه ۷۷۲ متراه.

لغمان ولایت چې د هندوکش غرونو په خنډ د کابل سیند په خنک کي موقعیت لري چې د علینگار او علیشنگ سیندونو دی ولایت ته لا بنکلا وربنبلی ده

تصویر: از دریایی الینگار

لغمان ولایت د موقعیت له نکاہ

لغمان ولایت چې د ھیواد یو له ستراتیژ یکو ولایاتو خخه ده چې په شرق او جنوب کي له نگرها رسره او شمالی شرق کي له کنډ او شمال کي له نورستان او په شمال غرب کي له پنجشیر او غرب کي له کابل او کاپیسا سره ګډه پوله لري.

چې نوموری ولایت د مرکز په گبون شپزاداری واحدونه لري چې په لاندی دول دی مهترلام، علینگار، علیشنگ، دولت شاه، قرغه یي، بادپخت

معلومات مفصل درباره ولسوالی های ولایت لغمان

ولسوالی قرغه نی ارتفاع از بحر (650) متر .

ولسوالی علینگار ارتفاع از بحر (950) متر .

ولسوالی علیشنگ ارتفاع از بحر (1000) متر .

ولسوالی دولت شاه ارتفاع از بحر (1550) متر .

ولسوالی باد پخ ارتفاع از بحر (850) متر .

لغمان ولایت د تاریخ له پلوه

په لغمان ولايت کي ده ولوکریو شمیر ۶۴۰ ده چى لغمان يو وخت دالینیايانومږوطه سېمه وه چى دا ولايت دبودایانو مدنیت مرکز هم ياد شوي دي او برعلاءو داشوکا (چى دهند دیوریایی پادشاه وه) دتي گونوشتونه بل دډرونټی اشار اويو شمیر دبودایانو اشار چى هلتنه موجود دي چى دمحقیقانو دتوجهه يى ئان ته جلب کړه حدودالعلم چى ده ګی بت خانی ته اشاره کولی شوو او مختلف تاریخی رویاتونه د مهترلام یا مهترلمک بنار په اړه شته ده.

پہ لغمات ولایت کی میش قومونه

په لغمان ولایت کي مختلف قومونه ژوندکوي

چی عبارت دی له <<<

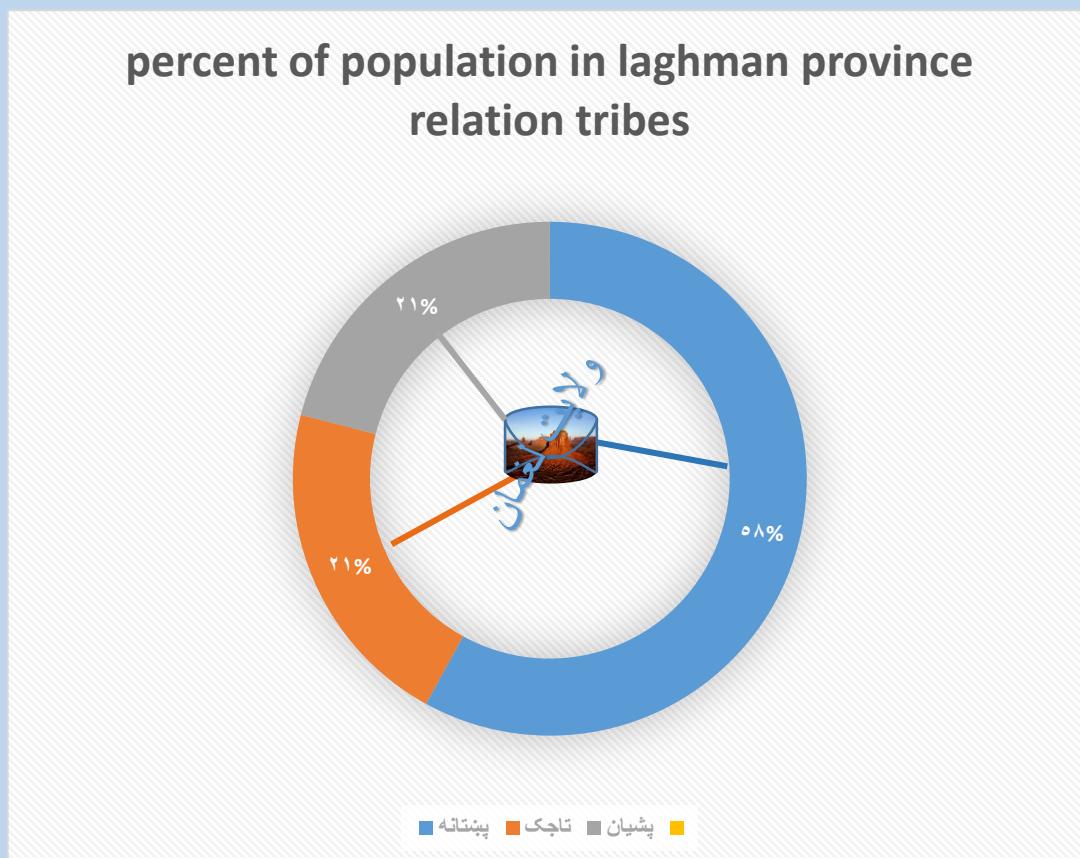
پینتون، تاجک او پشیان

۶ صفحه در اقوام پیشتر درباره معلومات

د قومونویه اړه لا زیات معلومات

لکه خنګه چې مور تول په دی پوهیرو چې په لغمان ولايت کي یې لایيل قومونه ژوندکوي چې له هغى دلى نه يې ۵۸٪ فیصده د پېښتون قوم او ۲۱٪ فیصده د تاجک قوم او ۲۱٪ فیصده د پشیان وق قوم ددي ولايټت نفوس تشكيلوی

چې پېښتانه د لغمان د مرکز په شمول په تولو ولسوالیو کي ژوندکوي او تاجک د مرکز په شمول د علينگار او قرغیزو په ولسوالیو کي او پشیان په علیشنگ، بادپخت دولت شاه او د علينگار په جګو درو کي ژوندکوي.

ددی ولایت پېښتانه دسه‌اکو صاپیانو هوت خیلو خروتو رستم خیلو
الکوزیو نیازیو مچین خیلو اکاخیلو او وردکو له قبیلو خخه دی.

دلغمان ولایت مشاهیرین

محمد نور بابا، کل پاچا الفت، محمد شاه بابکر خیل، قیام
الدین کشاف، محمد اسماعیل یون، سعید افغانی
حبيب الرحمن مهدی، میرمن سایره، عبدالله لغمانی، اسحاق
نکیال، محمد حنیف اتمر، زلی هیوادمل، داکتر عبدالظاهر (صدر عظم
اسبق) زلی خلیلزاد، داکتر محمد حسن کاکر، صدیق کاوون
غلام حسن خان ساپی، اسعد الله دانش، عبدالحق
وطنوال، مولوی حبيب الرحمن
احمد ظاهر (وازخوان)، منگل (وازخوان)، شفیق مرید (وازخوان)

داکتر عبدالله لغمانی

ولی شاعر اور بنیاد محمد نور بابا

ڪلتور

لکه خنگه چى لغمان له ننگرهار، اوکنر ولايٽ سره
گپه پوله لري له همدي كبله په ياد ولايت کي
ڪلتوري کارون هم سه پرمخ خى.

اوله بـل پـلوه دـلغـان وـلس دـخـپـل ڪـلتـورـ پـه سـاتـنهـ کـي
رغـنـدـه روـل لوـبـولـي چـيـ لـهـ هـمـدـيـ كـبـلـهـ نـسـبـتـاـ دـنـورـوـ ولاـيـتوـنـوـ خـخـهـ
پـهـ ڪـلتـورـيـ مـسـايـلوـكـيـ لاـهـمـ خـانـگـرـيـ خـايـ لـرـيـ.

- پـهـ لـغـانـ ولاـيـتـ کـيـ زـيـاتـ انـجـمـونـهـ (انـجـمنـ) شـتـهـ دـهـ چـيـ دـمـثـالـ پـهـ ڏـوـلـ
ديـونـ فـرـهـنـگـيـ انـجـمنـ، دـخـبـرـيـالـانـوـ اوـ دـليـکـوـالـانـوـ دـزـونـ شـرقـ
مستـقـلـ انـجـمنـ، دـلـپـكاـ اـدـبـيـ بـنـسـتـ، دـلـغـانـ اـدـبـيـ ھـيـراـوـ دـاسـيـ نـورـ

- چـيـ پـهـ لـغـانـ ولاـيـتـ کـيـ دـلـوـمـرـيـ ٿـلـ لـپـاـرـهـ پـهـ ۱۳۷۷ـ هـشـ کـيـ دـ
لغـانـ یـونـ فـرـهـنـگـيـ انـجـمنـ تـاـسـيـسـ شـوـوـ

- اوـپـهـ لـغـانـ ولاـيـتـ کـيـ يـوـهـ پـيـسرـلـنيـ مـشـاعـرـهـ دـسـمـسـورـ
لغـانـ پـهـ نـوـمـ دـلـغـانـ دـاـطـلـاـعـاتـ اوـ فـرـهـنـگـ پـهـ رـيـاستـ کـيـ جـوـپـيـروـيـ
چـيـ دـلـغـانـ دـخـلـکـونـهـ عـلـاـوـهـ دـكـرـدـ اـفـغانـسـتـانـ نـهـ وـرـتـهـ شـاعـرـانـ
اوـخـلـکـ رـائـىـ اوـ خـپـلـهـ مـيـينـهـ وـرـسـرـهـ شـرـيـکـوـيـ.

- اوـسـ مـهـاـلـ پـهـ لـغـانـ ولاـيـتـ کـيـ دـشـاعـرـانـوـ اوـ دـليـکـوـالـانـوـ
شمـيـرـديـرـ زـيـاتـ دـيـ
چـيـ لـهـ دـيـ دـلـيـ نـهـ لـسـکـونـهـ شـاعـرـانـ اوـ دـليـکـوـالـانـ پـشـيانـ هـمـ دـيـ.

لغمان ولايٽ هم دنور ولايتونو په شان ځانته موسيقى لري چى دموسيقى الات يي عبارت دی له هارموني، تبلي، نغارى، سورنى او داسى نور يي ديداد ولو وردي په لغمان ولايٽ کي دېښتو اشعارو فلکورات چى خلک يي په محلاتوکى وايى عبارت دی له (بىگتى، سروکى، لوبه، مقام) او داسى نور...

دستركو مهترلام کي دبانه په مينه ناست دی

دهلني اشعارو مثال

لغمانه درنه ځارشم ستا خندا درنگي نوده

مدنی نهادونه

په ياد ولايٽ کي زياد مدنی نهادونه شتون لري دبيلکي په توګه دعلينگار فرهنگي یون، لغمان ادبی بهيرچي پورته هم ذکر شوي وه، اتحاديه حمايت حقوق زنان، او د ځوانانو اتحاديه په لغمان کي.

معارف

لـغـانـ کـهـ خـهـ هـمـ دـمـکـاتـبـوـ اوـ بـنـوـونـکـوـ لـهـ پـلـوـهـ کـوـمـهـ کـمـیـ
نـهـ لـرـیـ خـوـ دـبـاـتـجـرـیـ بـنـوـونـکـوـ نـهـ شـتـوـنـ دـیـادـ وـلـایـتـ
دـمـعـارـفـ سـتـوـنـزـیـ لـاـپـسـیـ دـیـرـیـ کـرـیـ دـیـ

په لغمان ولايت کي يو پوهنتون خلور بابه د زراعت ليسي يو د تكن尼克 او يو دارالعلوم، دوه انيستوتونه او يو مرکزی دارالعلوم له خلورو الحقیو سره او ۱۴ بابه مدرسونه چی په ياد ولايت کي فعالیت کوي.

او په ياد ولايت کي خلور بابه خصوصی مکاتب دی چی لسکونو زده کونکو ته ي د زده کړی زمینه برابره کړی ده.

صنعت

لغمان ولايت په خپل ستراټېژنک موقعيت سره سره بنه محیط د صنعت لپاره لري مګر خنگه چی لازمه ده هغومره يی رشد نده کړی لامل يی د مرکزی اداري پس ملاترده.

لغمان دکار کولولپاره خه آب او هوالري مګر خنگه چی لازمه ده کاروته نده شوی په لغمان کي صنعتی فابريکي ديری کمی دی او که شته نوهغه هم ديری کوچني دی چی په ياد ولايت کي يوه وره دچپلکو جورولو فابريکه او يوه دنجاري، يوه دروب او يوه دپاميرکولا فابريکه شته ده چی ددي نه بغير بله هیخ صنعتی فابريکه په ياد ولايت کي شتون نه لري او نه لاتر او سه چا سرمایه کذاري کړی ده که خه هم د هيود دير لوی سرمایه داران دلغمان خخه دی خوتراوسه پوری يی ياد ولايت ته کوم خدمت نه ده کړی.

زراعت

په لغمان ولايت کي مهمی زراعتي چمکي شته او داوبوله پلوه
هم ياد ولايت غني ده چې د کابل سيند علاوه د ډيلنگار او
عليشنگ سيندونو د او یو شمير کاري زونو او خاه ګانو ياد
ولايت داوبوله ارخه غني کړي دی او همدا یي عمه دليل ده چې
زيات شمير خلګ بي په زراعت بوخت دی.

سېزىجات او نورنباڼي محصولات نه يوازى دلغمان دخلکو بلکه دنورو مشرقي او د کابول د خلکو ارتپيا پوره کوي.

او یاد ولایت د وریجو او غنemo علاوه د لوبيا، کدو، فاصلی، لیرو او داسی نوری مختلفي ترکاري او تازه میوی هم په یاد ولایت کي بنه حاصلات لري د مثال په ډول تسوت، انځر، منه زردالو، چهارمـغز، کينو، نارنج مالته، لیمو او همدا راز بله ځانګړي میوه چې د یاد ولایت په غرونوکي شته ده يعني جالغوزه چې په نړۍ ځانګړي شهرت هم لري او د یاد ولایت په غرونوکي د اړچه، صبر، بلوط او د چینارونو نه علاوه د نورو ونو ځنګلونه هم شته ده.

سیندونه او بندونه

پونستنه: آیا د سیندونو مخه بندونه نیولی شی؟

که مو جواب هو یانه وی نو دلیل بی خه ده

اصل موضوع

په لغمان ولايت کي دوه لوی سیندونه بهيری چی یو یی د علينگار سیند او بل بی د عاليشنگ سیند دی چی وروسته دقرغيو په ولسوالي کي دکابل له سیند سره یو ئای کيري چی او به یی دهرونټی بند ته لوبری دهرونټی بند چی دقرغيو ولسوالۍ مریوطاتوکی ده چی برق یی د ننگرهار ولايت لپاره ځانګړی شوی ده او د ۱۳۹۳ هش راهیسی د علينگار پر سیند بند دجورولو خبری دیری تندی روانی دی چی دیاد بند په جوریدو سره به دلغمان نه علاوه د ننگرهار او کابل ولايتونو د برق ستونزی هم هواري شي.

اجتماعی رسنی

په لغمان ولايت کي زيادي اجتماعی رسنی نشرات لري.

- په عمومي توګه اوس مهال دوه ډوله رسنی د زیاد شهرت درلودونکي

دی ۱) صوتی ۲) تصویری

1) صوتی رسنی : په ياد ولايت کي زيادي صوتی رسنی فعالیت لري
چى عبارت دی دلغمان ملي راديو، کاون غړ راديو، کله گوش
راديو او نوبت رادیو خڅخه.

او په ياد ولايت کي زيادي هغه صوتی رسنی هم فعالیت لري چى
مرکزونه یې په ننګرهار ولايت کي دی چى هغه عبارت دی له
ننګرهار ملي راديو، نرګس راديو، شرق راديو، اصلاح، مرام، کلید
اباسین، صفا، نن، همیشه هار، انعکاس، اومنینه راديو

- هغه صوتی رسنی چې له کابل نه یې نشرات په لغمان کې اوږيدل کېږي عبارت دی له ارمان ، اړاکوزیا ، اړیانه ، بې بې سی ، ازادی رادیو ، امریکا غړو اشنا رادیو ، مشال ، سیتا ، نوا ګوربټ ، کابل ملي رادیو ، سلام وطندار ، مشاد .....

تصویری رسنی

په لغمان ولايت کي يوازى يوه تصویری رسنی شته چې
عبارةت ده د لغمان ملي تلویزون نه چې هغه هم په يو شبانه
روز کي خو ساعته خپروني لري.

هغه تصویری رسنی چې دکابل نه ي خپروني په لغمان کي
اوريدل کيرۍ عبارت دی دملي تلویزون، آشنا، طلوع نیوز، لمر
ژوندون، شمشاد، خورشید، نور، او دیک تلویزون ده.

چاپی (رسنی)

په ياد ولایت کي يو شمیر چاپي رسنی هم شته چی تراوسه يى
فعاليت بشي پايلی له ئان سره لرى موجودي دى چی يادى
چاپي رسنی عبارت دى دلـغمان مجـله، شينكى لـغمان مجـله
روبنـان مجـله، نـورلام مجـله دلـغمان خـوانان ومجـله، او
بورا مجـله ده چی يادى مجلـى په دير لور كـيفيت سـره
نشرات كـوى آما اوس دلـمنـخـه تـلوـلـه گـوابـنـ سـره مـخـ دـي.

سپورت

لغمان چې د سپورت دکور په نوم هم یاد شوی دی او مختلفي
لوبې پکي کيرۍ چې دهفي له دلى نه یې خوسئ، ولېبال او
کريكت ديږي مشهوري لوبې دی آما اوس مهال بي دخلکو ديړه
توجو د کريكت لوبې ته ده چې دهفي عمده دليل هم دا فغانستان
وروسيتې بریاوی دی.

د افغان کريكت ملي لوپتلي د وروستيو برياوونه يواخى د افغان
لور پورچارواکو پام خانته راپولی بلکي د کريكت دنريوالى شورا
پام يى هم خانته جلب کړي ده

ريچرډ دان چې د کريكت دنريوالى شورا دلور مهارتونويا (های
پرفارمنس) مشر دی ويلى چې د کريكت نريواله شورا
د افغانستان وروستي برياوي ستاي او يادی لوپلی ته دلا
برياوو هيله لري او زياته يى کره که چيرته افغان لوپله
غواړي چې لا بريالي اوسي نوباید خپلو هستوته دوام
ورکړي ترڅو دنري اتله لوپله اوسي.

راشد ادeman

وَمِنْ أَنْشَأَ اللَّهُ تُوفِيقٌ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library